

Název objektu

Dům Riunione s kavárnou Grand

Adresa	Velká hradební 2 / 484 Ústí n. L. - centrum
K.ú./parcela č.	St. p. č. 2545 v k. ú. Ústí nad Labem 774871
Architekt	Fritz Lehmann
Stavitel	
Projekt	1928
Realizace	1929
Vlastník	JUDr. František Helešic CSc., Kruhová 225/31, Ústí n. L., 400 01
Typ objektu	polyfunkční dům
Typ památkové ochrany	není chráněn

Popis:

Dům, lidově prostě nazývaný „Grand“ byl postaven významným pražským německým architektem Lehmannem. V souvislosti s městem Ústí n. L. je zajímavé, že byl rodákem ze severních Čech (Šluknov). Lehmann stavěl dům pro banku Riunione Adriatica di Sicurtá. Dům od stejného autora pro stejného investora, s velmi podobným konceptem, pouze s odlišnou fasádou se nachází v Praze na Jungmanově nám., přes ulici proti paláci Adria. Ten původně navrhoval Kamil Roškot s pomocí puristických hmot, nakonec však zakázku nezískal, banka dala přednost, ve srovnání s „českými myšlenkovými proudy“ konzervativnějšímu Lehmannovi.

Lehmann ale nelze jednoduše modernistickými očima odsoudit jako zpátečníka, je nutné si uvědomit, že vycházel z německého okruhu bauhausu, který kombinoval s expresivními materiály a tvary. V Praze dům decentně přizpůsobil art déco tendencím rondokubismu, v německém Ústí však volil sobě bližší, temnější, poelzigovský výraz.

Grand v sobě spojuje stavbou hmot princip „těla a hlavy“, který je velmi hojně užíván v německé architektuře 20. a 30. let, klínkovým obkladem se hlásí k severským cihlovým domům (F. Höger - Chilehaus v Hamburku), svislými zahrocenými lizénami zase ke gotizujícím tendencím (P. Bonantz - Neuer Stahlhof v Düsseldorfu).

Parcela byla poměrně exponovaná a před Lehmannem zde navrhovali domy např. městský architekt F. J. Arnold (1920) či E. Rücker (1927).

Dům má podloubí (nohy), patro kavárny a společenských prostor je mezi výraznými římsami, evokujícími desky rozepřené těžkými rondokubistickými pilířky, na toto až konstruktivisticky zvýrazněné a povysunutě společenské patro dosedá „vlastní dům“ (tedy tělo a hlava - rozuměj hlavní hmota domu a věž), který je již z klínkového obkladu, rytmicky mezi okny přetínaný ostrými svislými fabionově vybíhajícími lizénami. Vše zakončuje římsa s hroty nad nimi. Mezi hmotu domu a věže jsou vklíněny terasa a tři balkony.

Čelo a bok vytváří exponované nároží, zadní část je širší, půdorysně ve tvaru „U“ okolo prosvětlovacího dvora. Hlavní vstup do domu je z boku. Ve sklepě se nacházela tančírna a restaurace. V přízemí obchody, v patře prakticky po celém půdorysu rozsáhlá kavárna, která proráží v části horní římsy a proniká vysokým oknem o úroveň výš. Dále ve vyšších patrech následují kancelář a zejména byty. Dvojamenné schodiště s výtahem uprostřed je v těžišti dispozice.

Střecha je plochá, sokl stavby je nyní poměrně znehodnocen novým lesklým žulovým obkladem z 90. let, který zrušil původní křehkou subtilitu sloupoví.

Barevnost domu je dána použitým typickým fialovohnědým klinkerovým obkladem.

Okna jsou, jak je zvykem u tohoto slohu, osazena v líci, bohužel původní špaletová (až na pár výjimek oken orientovaných do dvora) byla vyhozena a nahrazena slabou plastovou „kopií“.

Pozoruhodné je zábradlí balkónů fabionově vykloněné, podobně jako kabřincové lizény (podobný motiv fabionu je použit např. na příbuzném obch. domě Breda v Opavě, jeho pův. varianta od arch H. Gorge je navíc nápadně podobná ústeckému Grandu).

Dále je třeba zmínit typický prvek těchto staveb - hodiny. Dva kovové kruhy propojené příčlemi v namísto čísel, ručičky ve tvaru ostrých rýčů, obojí „naložené“ na klinkerovou fasádu.

Památkové zhodnocení:

Dům je významným představitelem architektury německého expresionismu, jejíž důležitost pro rozmanitost a pluralitu městského prostředí v Čechách se teprve nyní začíná docenovat.

(Grand se stal svým konceptem (hodiny jako oko, hlava-tělo) jedním z předobrazů nové ústecké stavby polyfunkčního domu „Zdar“, má tedy vliv na současnou architekturu, což nebývá pravidlem.)

Prameny a literatura:

- Archiv města Ústí n. L. - spisový meziarchiv, centrum 484
- Matěj PÁRAL, <http://aussig.mysteria.cz>, Ústí n. L. 2004-2009. (Lehmann)
- Matěj PÁRAL, Martin KRSEK, Jan VACA, <http://www.usti-aussig.net>, Ústí n. L. 2007-2009 (Lehmann, Palác Zdar)
- <http://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/>

Zpracovatel

Matěj Páral

Datum

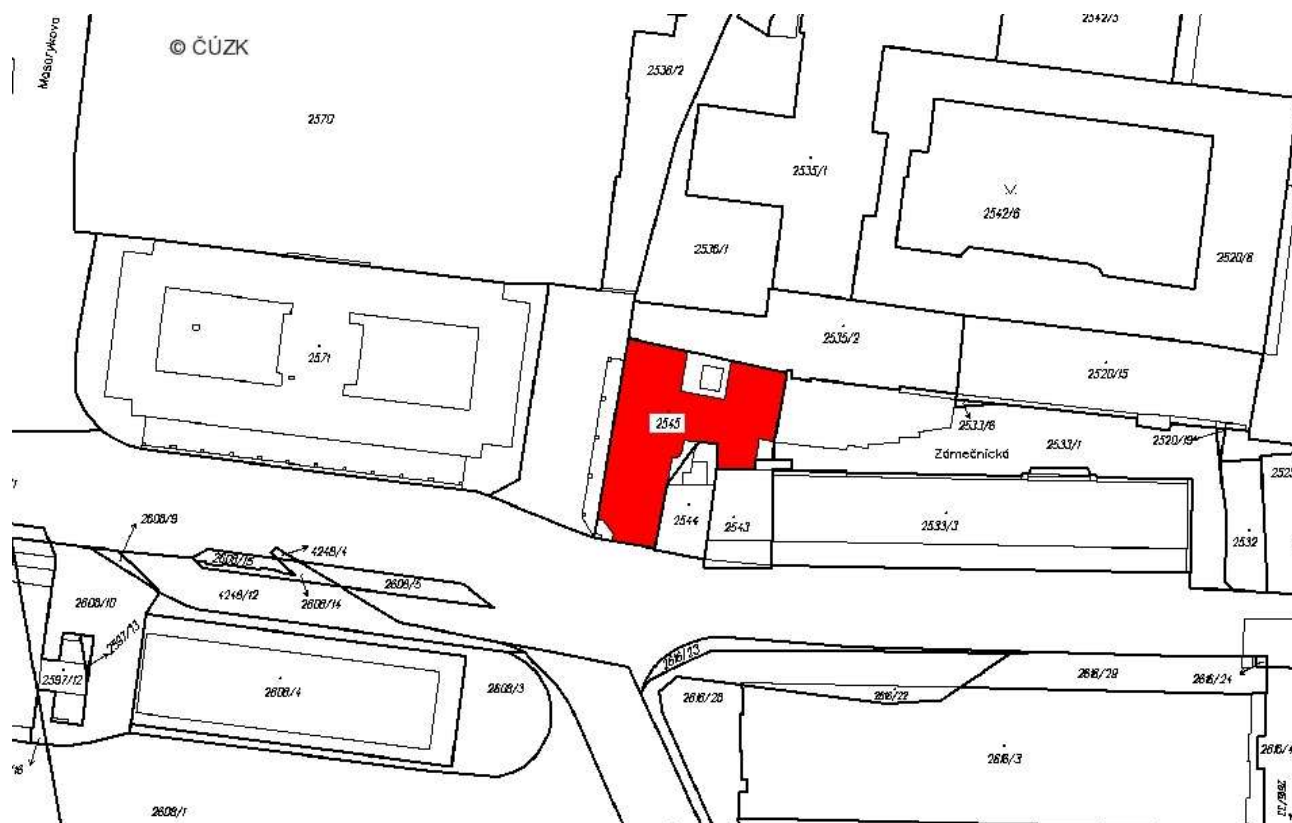
30. října 2008

Seznam příloh :

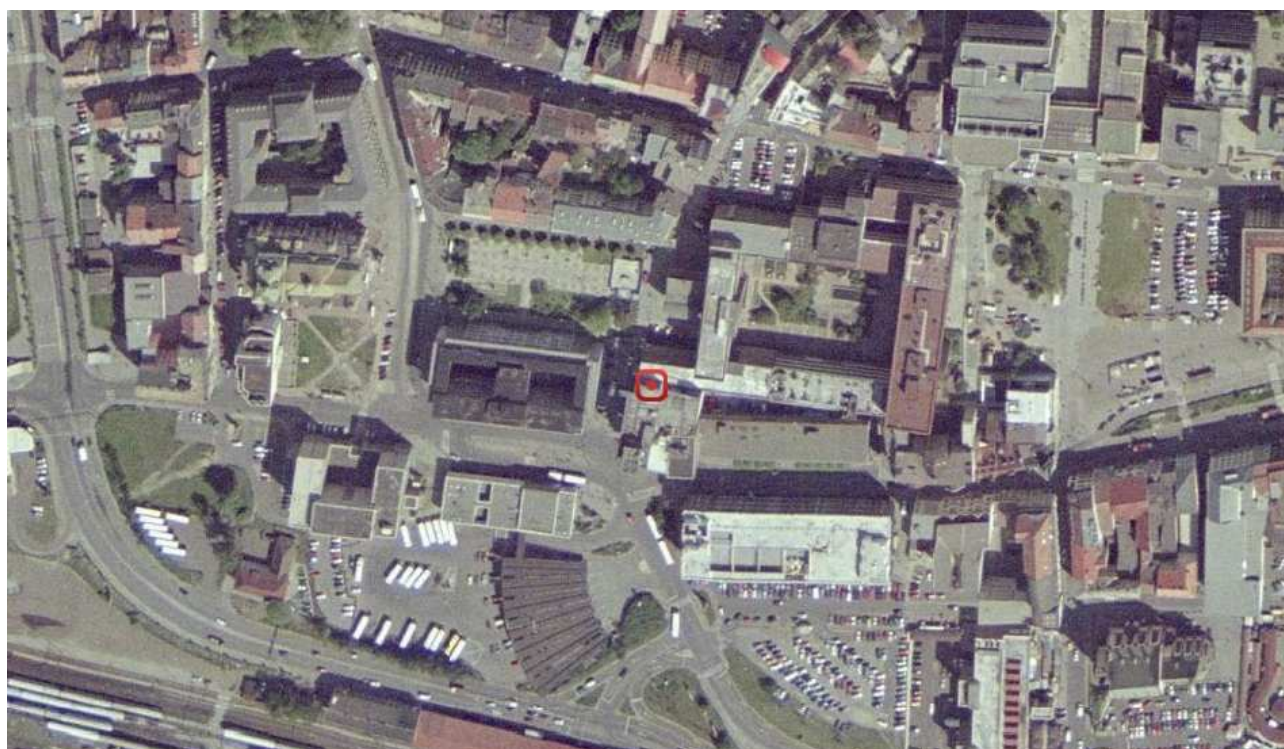
1. katastrální mapa
2. letecký snímek
3. fotografická a plánová dokumentace
 - půdorys 2x
 - pohledy 2x a historická fotografie 1x
 - současná fotografie 1x a detaily 2x
 - fotografie detailu 2x

Dům Riunione s kavárnou Grand - Velká hradební 2 / 484, Ústí n. L. - centrum
přílohy:

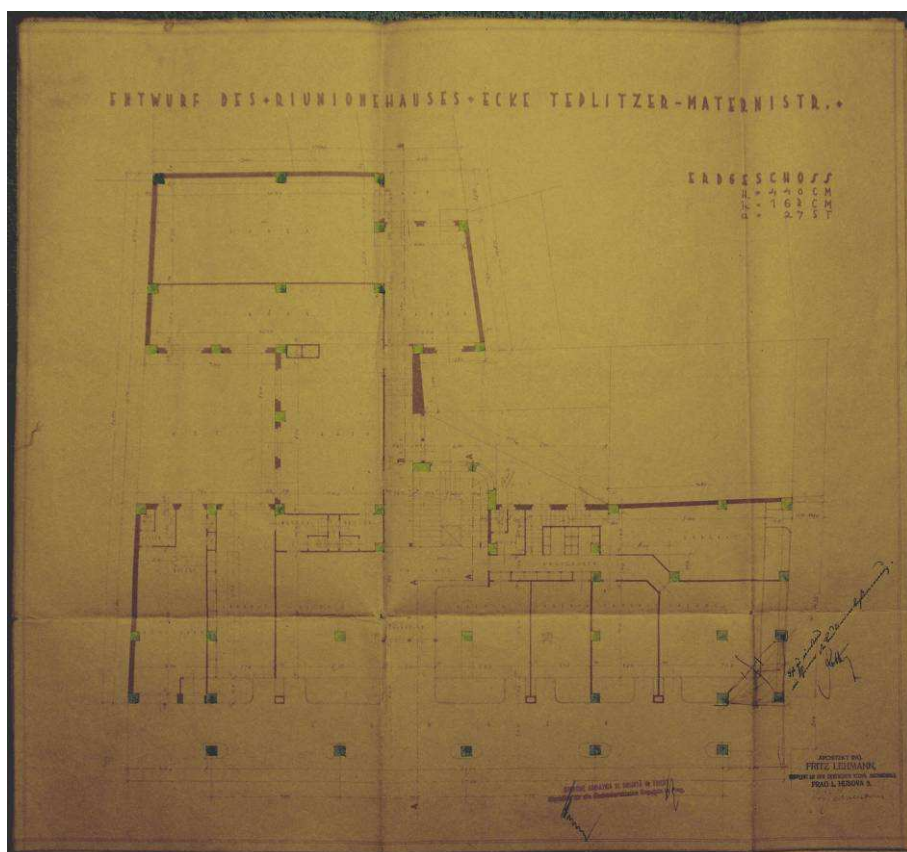
katastrální mapa

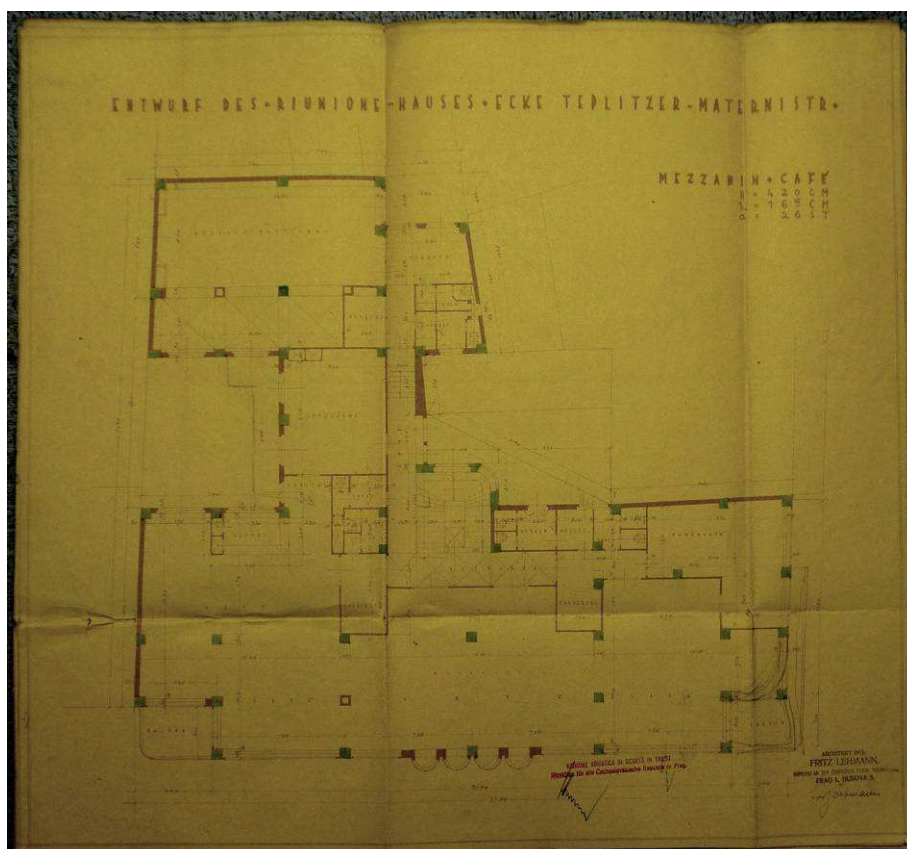
letecký snímek

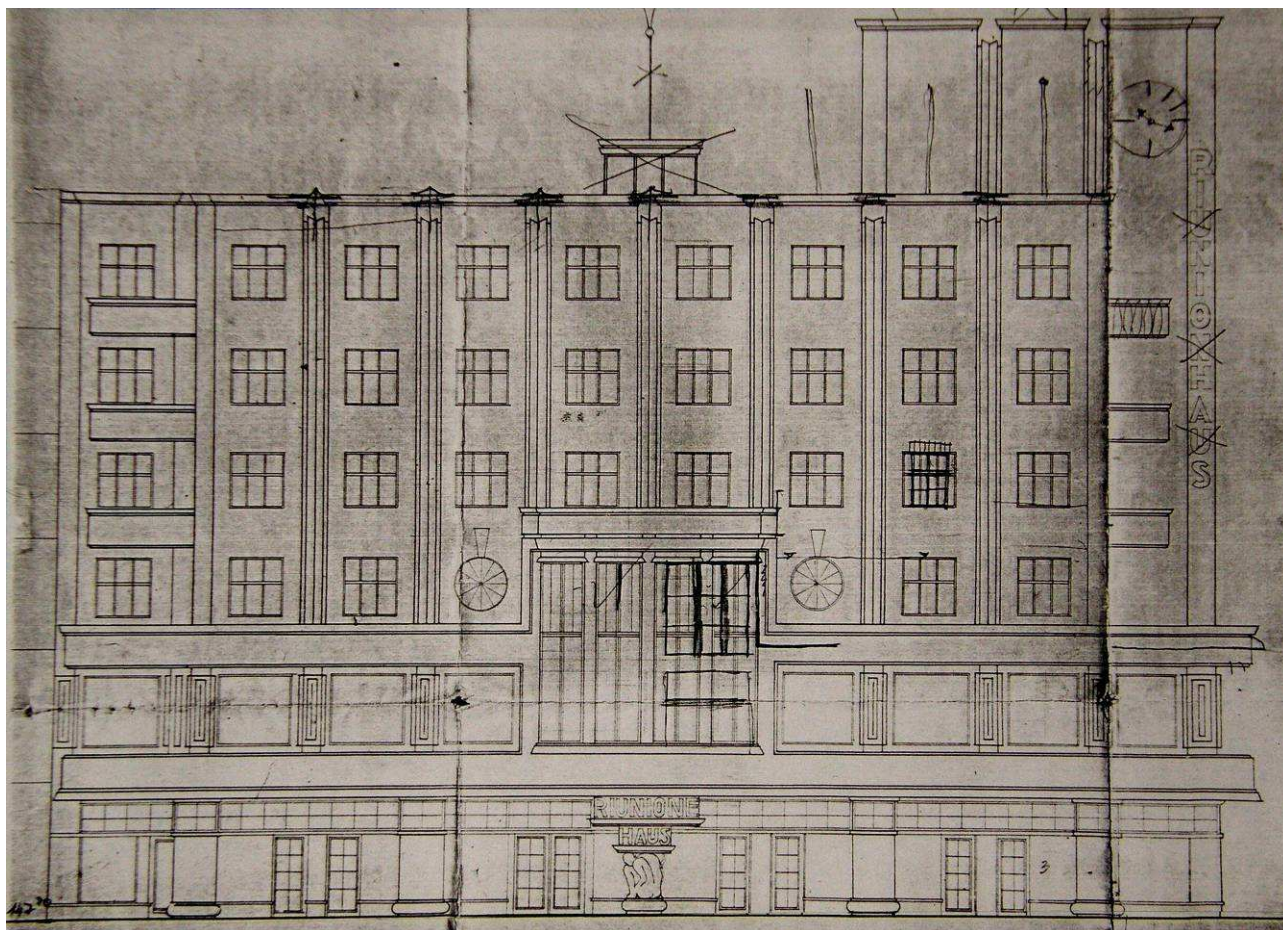
dobová dokumentace - půdorys přízemí
zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

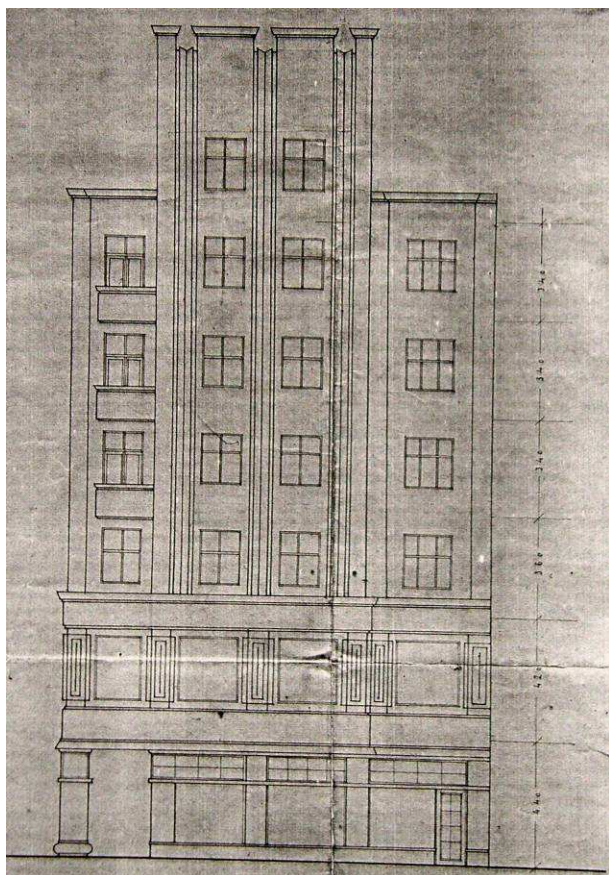
dobová dokumentace - půdorys patra
zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

dobová dokumentace - pohled západní
zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

dobová dokumentace - pohled jižní
zdroj: spisový meziarchiv města Ústí n. L.

dobová fotografie
zdroj: Ústí n. L. a okolí – více než 3 333 fotografií;
XEROCO, spol. s.r.o., 2001; CD-R k výstavě

fotografie - celkový pohled a detail hlavy domu:
zdroj: Jan Mareš (2009)

fotografie - detail římsy a zahrocených lizén:
zdroj: Jan Mareš (2009)

fotografie - detail hodin:
zdroj: Jan Mareš (2009)

fotografie - detail balkonu:
zdroj: Jan Mareš (2009)

